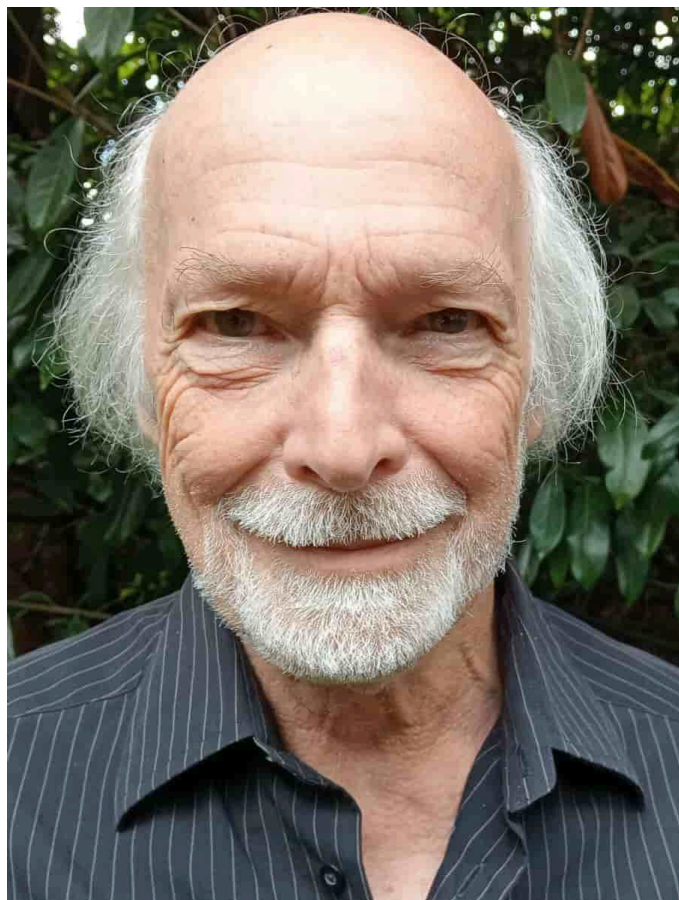

Huub Schreurs

Tijd voor meer bravoure en samenwerking

Sociale problematiek vereist
daadkrachtige aanpak

Door: Redactie WvF

02-10-2025

Filantropie *Opinie*

Na een eerder dit jaar gepubliceerd interview waarin de merites van het boek ‘Gescheiden Werelden, wegen naar sociale verandering’, werd aangestipt, gaat auteur Huub Schreurs in dit slotartikel in op de bredere implicaties en de actuele betekenis van het boek voor de filantropiesector.

Filantropische instellingen moeten een voortrekkersrol op zich te nemen bij het aanpakken van grote maatschappelijke vraagstukken. Bestaande structurele sociale problemen, in Nederland en elders, vragen om visie en daadkracht, een manier van proactief denken en handelen die oplossingen aandraagt welke breed weerklink vinden in de samenleving.

Het maatschappelijk middenveld en met name de filantropiesector is, op basis van zijn onafhankelijke positie en dankzij de middelen en capaciteit waarover ze beschikken, bij uitstek in staat en geschikt om een leidende rol te spelen bij het op gang brengen van sociale veranderingsprocessen.

Open benadering

Op dit moment draaien de meeste fondsen volop mee in de projectencarrousel, kiezen voor een kleinschalige aanpak met de hoop op korte termijn resultaten te kunnen boeken. Er is behoefte aan een werkwijze die een antwoord heeft op de dynamiek en complexiteit van de sociale problematiek, waarin een te nauwe blik plaats maakt voor een open benadering.

Het wordt tijd geld en energie te steken in langlopende scenario's die telkens neerkomen op een stoutmoedig gedachtenexperiment waarin, vanuit een meervoudig perspectief, over de hele bandbreedte van onderzoek, beleid, uitvoering en communicatie, maatschappelijke thema's worden doorgelicht en opgepakt.

In mijn boek beschrijf ik hoe wij als stichting - de Bernard van Leer Foundation - ernaar streefden een structurele aanpak van bijvoorbeeld kindersterfte of stedelijke armoede van de grond te tillen. Het zal afhangen van de analyse die fondsen zelf maken om te bepalen op welke thema's zij met urgentie zouden willen handelen, maar in Nederland valt, bijvoorbeeld, te denken aan de inrichting en kwaliteit van het onderwijs, of aan de omvang van de armoede, met kansenongelijkheid tot gevolg.

Bravoure

Het is tijd dat fondsen een stap vooruit zetten en gezamenlijk richting geven aan het debat over en het zoeken naar breed gedragen oplossingen van maatschappelijke problemen. Filantropische instellingen zien zichzelf bij voorkeur als bruggenbouwers, als maatschappelijke acteurs die een faciliterende taak voor zichzelf zien weggelegd bij het opkomen voor de belangen van groepen in achterstand.

In dat opzicht hoeven ze niet eens af te wijken van de gangbare praktijk, waarin ze gewend zijn om vooral ondersteuning te bieden aan uitvoerende organisaties. Wél is het zaak dat fondsen bereid zijn uit hun comfortzone te stappen, bravoure te tonen en gezamenlijk hun impact op de maatschappij structureel uit te bouwen.

Katalysator

Wat dat vraagt? Meer samenwerking in de sector. Het inzetten van de expertise van vermogensfondsen, in combinatie met de gespecialiseerde kennis van meer operationeel ingestelde instellingen, zou op terreinen waar structurele veranderingen dringend gewenst zijn, ongeacht of het gaat om onderwijs, zorg, armoedebestrijding, migratie, transitie, etc., een kantelpunt dichterbij kunnen brengen.

Verder vraagt het om het optimaal benutten van het concept van de intermediair. Filantropische instellingen zijn als geen ander geëquipeerd om een intermediaire rol toe te bedelen aan een maatschappelijk onafhankelijke groep die, zonder eigenbaat na te streven, als vliegwielen dient voor de ontwikkeling van uiteenlopende, maar samenhangende trajecten. Het is van doorslaggevend belang voor het slagen van het initiatief dat zowel de fondsen als hun intermediair, in onderlinge afstemming, een katalyserende en coördinerende rol op zich nemen.

Ingetogen opstelling

Een potentieel cruciale rol in het debat over en het beleid en handelen op maatschappelijke kernthema's, hoeft geenszins te betekenen dat ze zelf op de voorgrond treden. Het is in de regel ook niet hun eerste ambitie om zich bij het grote publiek bekend te maken. In de meeste gevallen wordt de organisatiecultuur gekenmerkt door een discrete en ingetogen opstelling. Juist door terughoudend, maar strategisch te opereren zijn fondsen in staat zich te concentreren op de inhoud en het resultaat van hun inspanningen en hun impact op de samenleving te vergroten. Noch hoeft het te betekenen dat ze hun huidige mandaat en doelstellingen moeten opgeven, of zich politiek of controversieel zouden moeten opstellen.

Positieve effecten

Naast de aanzienlijke maatschappelijke winst die een brede aanpak oplevert, zou het de naam en faam van betrokken fondsen definitief vestigen. In hun huidige aanpak vragen veel fondsen zich vaak vergeefs af op welke wijze projectresultaten kunnen worden opgeschaald. Een breed uitwaaierend initiatief vormt een probaat middel om zich te ontdoen van dit netelige vraagstuk.

Fondsen worstelen doorgaans met de uitdaging om genoeg projectvoorstellen binnen te halen die voldoen aan de kwaliteitseisen die elk fonds stelt. Lange termijn financiering van grootschalig opgezette initiatieven blijkt een uitstekend alternatief om het knelpunt van onderbesteding uit de weg te ruimen. Met een meerjarenbegroting komt een flexibel uitgavenpatroon binnen handbereik, waardoor rekening kan worden gehouden met de noodzakelijke fasering van planning, capaciteitsopbouw, uitvoering en *follow up* bij de uiteenlopende trajecten.

Vitaliteit en kracht

Het is tijd dat de sector zijn vitaliteit en kracht breed laat gelden. Binnen de Nederlandse verhoudingen ontbreekt het op dit moment de politiek aan gezag en het bestuur aan de middelen om structurele problemen te agenderen en op te lossen. Juist nu kan de sector in een gezamenlijke inspanning het verschil maken en keuzes bewerkstelligen die kunnen rekenen op een groot draagvlak in de samenleving.

De hier door mij voorgestelde benadering en werkwijze zou elk fonds, dat zich maatschappelijk wil engageren, in staat stellen het rendement op hun investeringen aanzienlijk te verhogen.

Het boek van Huub Schreurs: 'Gescheiden Werelden, wegen naar sociale verandering', is sinds kort ook verkrijgbaar in een Engelstalige versie: Hubert Schreurs, 'Separate Worlds, pathways to social change'. Beide uitgaven zijn verkrijgbaar bij Amazon, zowel in paperback als e-book format. Bij Bol.com kan men terecht voor uitsluitend de e-book versies.

huubjschreurs@gmail.com